

EUROOPA KOHTU OTSUS

30. juuni 1966*

Kohtuasjas 61/65,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Scheidsgerecht van het Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf'i (Madalmaad) esitatud taotlus, millega soovitakse saada nimetatud kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

G. Vaassen-Göbbels (lesk), elukoht Bardenberg (Saksamaa),

ja

Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf'i juhtkond, Heerlen (Madalmaad),

eelotsust võõrtöötajate sotsiaalkindlustust käsitleva EMÜ nõukogu määruse nr 3 (Euroopa Ühenduste Teataja, 16. detsember 1958, lk 561 jj) tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president Ch. L. Hammes, kodade esimehed L. Delvaux ja W. Strauß (ettekandja), kohtunikud A. M. Donner, A. Trabucchi, R. Lecourt ja R. Monaco,

kohtujurist: J. Gand,

kohtusekretär: A. Van Houtte

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

I – Tõlgendamistaotluse vastuvõetavus

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

Põhikohtuasja kostja väidab, et Scheidsgerecht van het Beambtenfonds (edaspidi Scheidsgerecht) ei ole kohus EMÜ asutamislepingu artikli 177 tähenduses ning seepärast puudub tal pädevus esitada selle artikli alusel Euroopa Kohtule taotlust selles nimetatud küsimuste tõlgendamiseks.

Scheidsgereect on Madalmaade õiguse alusel nõuetekohaselt asutatud ning ette nähtud „Reglement van het Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf'iga” (RBFM), mis reguleerib Beambtenfondsi ning tema poolt kindlustatud isikute suhteid.

Vastavalt Madalmaade invaliidsusseadusele ei kohaldata selle seadusega ette nähtud kohustuslikku kindlustust isikutele, kelle invaliidsus- või vanaduspension on ette nähtud üldskeemi asendamiseks mõeldud muu skeemi sätetega. Asendamine toimub juhul, kui pädevad asutused kinnitavad, et asendav skeem vastab õigusaktidega ette nähtud nõuetele ning pakub pensionide maksmiseks piisavaid tagatise. Analoogsed sätted on olemas ka teiste sotsiaalkindlustuse harude jaoks. Sellest tuleneb, et eeskirjad ning nende hilisemad muudatused peavad heaks kiitma mäetööstuse eest vastutav Madalmaade minister ning samuti sotsiaal- ja rahvaterviseminister.

Mäetööstuse eest vastutava ministri ülesanne on nimetada ametisse Scheidsgerechti liikmed, määrata selle eesistuja ning kehtestada selle töökord.

Scheidsgerecht on alaline organ, mille ülesanne on RBFMi artiklis 89 üldiselt määratletud vaidluste lahendamine, ning selle suhtes kehtivad tavaliste kohtutega sarnased vaidluste menetlemise eeskirjad.

Lisaks on avalik-õigusliku juriidilise isiku Mijnindustrieraadi (mäetööstuse nõukogu) kehtestatud määruse kohaselt kohustuslik, et RBFMis nimetatud isikud oleksid Beambtenfondsi liikmed. Nad on kohustatud kõik enda ja oma kindlustusandja vahelised vaidlused lahendama Scheidsgerechti, mis on selleks ettenähtud kohtuorgan. Scheidsgerecht on kohustatud kohaldama õigusnorme.

Küsimus, kas RBFM ja muud sarnased eeskirjad kuuluvad EMÜ nõukogu määruse nr 3 kohaldamisalasse, on siinsel juhul seotud kõnealuse määruse tõlgendamisega ning tuleb Scheidsgerechti esimese küsimusega seoses läbi vaadata.

Sellest järeldub, et Scheidsgerechti tuleb käsitada kohtuna artikli 177 tähenduses. Seetõttu on tõlgendamistaotlus vastuvõetav.

II – Põhiküsimus

1. Scheidsgerechti esimene küsimus

Scheidsgerecht taotleb Euroopa Kohtult seisukohta selle kohta, kas RBFMi II peatüki sätted, mis käsitlevad BFMi hallatavat haigekassat, on „õigusakt” määruses nr 3 kasutatud tähenduses. Samuti küsitakse Euroopa Kohtult, kas nimetatud sätted kuuluvad kõnealuse

määruse B lisa jaotise „Madalmaad” alapunkti i alla ning kas seda lisa kohaldatakse seetõttu Madalmaade kaevanduste mittefüüsilise töö tegijatele, kelle suhtes kehtivad eelmainitud sätted.

Vastavalt EMÜ asutamislepingu artiklile 177 on Euroopa Kohus pädev tegema üksnes otsuseid asutamislepingu ning ühenduse institutsioonide õigusaktide kehtivuse ja tõlgendamise kohta, kuid ei ole pädev neid konkreetse kohtuasja puhul kohaldama.

Sellele vastavalt peab kohus, pidades silmas Scheidsgerechti esitatud fakte, eraldama tema küsimusest üksnes need osad, mis on seotud asutamislepingu ning määruse nr 3 tõlgendamisega.

a) Küsimuses soovitakse esiteks teada, kas töötajate ja nende ülalpidamisel olnud isikute ravikindlustust reguleerivad eeskirju, mille on kehtestanud ja mida haldab eraõiguslik juriidiline isik, võib käsitada „õigusaktina” määruse nr 3 tähenduses.

Vastavalt määruse nr 3 artikli 1 punktile b on õigusaktid „kõik liikmesriikide seadused, määrused ja muud täitmisele pööratavad sätted, mis on seotud käesoleva määruse artikli 2 lõigetes 1 ja 2 sätestatud sotsiaalkindlustusskeemide ja sotsiaalkindlustuse harudega”. Seega tähendab see eelkõige haigushüvitistega seotud sotsiaalkindlustusskeeme ja sotsiaalkindlustuse harusid.

Väljend „täitmisele pööratavad sätted” on selgelt mõeldud hõlmama sotsiaalkindlustusskeeme ja sotsiaalkindlustuse harusid, mille haldajad ei ole riigi ametiasutused ning kellel on oma tegevuses nende asutuste suhtes teatav autonoomia.

Vastavalt määruse nr 3 artikli 1 punktile e on institutsioon „õigusakti või selle osa täitmise eest vastutav asutus või organ”.

Kõrvutades mõisteid „asutus” ja „organ” on selge, et määrust nr 3 kohaldatakse ka selliste täitmisele pööratavate sätete suhtes, mis reguleerivad eraõiguslike institutsioonide tegevust, eriti seetõttu, et neid ei ole ühegi määruse nr 3 sättega selgesõnaliselt välja jäetud.

„Täitmisele pööratavate sätete” mõistet kohaldatakse ka eeskirjade suhtes, mis on küll koostatud ja mida kohaldatakse eraõiguslikult ning eraõiguslike juriidiliste isikute poolt, kuid mis moodustavad osa liikmesriigi sotsiaalkindlustusskeemist, kuna need on ette nähtud täiendama või asendama sotsiaalkindlustusega seotud õigusnorme. On ilmne, et määruse nr 3 selge eesmärk on mitte jätta selle sätete kohaldamisest saadava kasuta neid skeeme, mida ei halda riik ning mis vähemalt mõningates liikmesriikides moodustavad suure osa sotsiaalkindlustussüsteemist.

Põhikohtuasja kostja leiab siiski, et need argumendid ei saa olla õiged, kuna juhul, kui kõnealuseid eeskirju ei oleks koostatud, ei laieneks asjassepuutuvatele isikutele üldisest sotsiaalkindlustusskeemist tulenev kohustuslik kindlustus. Seoses sellega ei saa neid sätteid käsitada üldise skeemi asendajana. Kostja väidab veel, et eespool toodud argumendid ei

laiene töötaja ülalpidamisel olnud isikutele, kes on üksnes vabatahtlikult seotud organiga, millega kõnealune töötaja oli varem seotud kohustuslikus korras.

Vastuväide, nagu ei oleks üldine sotsiaalkindlustus hr Vaassenile laienenud, ei puutu asjasse, kuna on selge, et Scheidsgerecht taotleb Euroopa Kohtult eelotsust seoses küsimusega, kas kõnealused eeskirjad moodustavad osa eriskeemist määruse nr 3 artikli 2 lõike 2 tähenduses. Kui konkreetse töötajate rühma jaoks tehakse avaliku õigusega kohustuslikuks eriline kindlustusliik, on nimetatud eriskeem selgelt olemas. Lisaks näib, et põhikohtuasja kostja on aru saanud asja olemusest, märkides oma märkustes esiteks, et kõikidele Madalmaade kaevanduste mittefüüsilise töö tegijatele kehtib kohustuslik kindlustus tulenevalt praktikantide ja kaevandustes mittefüüsilist tööd tegevate isikute töötingimusi käsitleva Mijnindustrieraadi 8. septembri 1952. aasta määruse artiklist 33 (*Nederlaandse Staatscourant*, 23. september 1952, nr 185) ning teiseks, et kuna kõnealuse sätte on kehtestanud pädev riiklik ametiasutus, kuulub see avaliku õiguse valdkonda. Kui aga asutamislepingu artikli 177 alusel taotletakse eelotsust Euroopa Kohtult, nagu siinsel juhul, peab siseriiklik kohus uurima, kas eriskeemi olemasoluks ette nähtud tingimused on tegelikult täidetud sellisel viisil, et eriskeemiga hõlmatud täitmisele pööratavad sätted kuuluksid „õigusakti” mõiste alla, mida kasutatakse määruse nr 3 artikli 1 punktis b.

Kui eriskeemi olemasolu on kindlaks tehtud, kohaldatakse selle skeemi suhtes tervikuna määrusi nr 3 ja 4, sealhulgas kõiki neis sisalduvaid sätteid, mis käsitlevad kindlustatud isikute ning nende ülalpidamisel olnud isikute vabatahtlikku ja valikulist seotust.

b) Oma küsimuse teises osas soovib Scheidsgerecht Euroopa Kohtult teada, kas Madalmaade skeem, millega nähakse ette ravikindlustus mäetööstuse mittefüüsilise töö tegijatele ja nende perekonnaliikmetele, kuulub määruse nr 3 B lisa jaotise „Madalmaad” alapunkti i alla, mille tekst on järgmine: „*Mäetöölise* ravikindlustus (rahalised ja mitterahalised hüvitised haiguse, raseduse ja sünnituse puhul)”.

Põhikohtuasja kostja leiab, et vastus peaks olema eitav. Ta väidab, et eespool nimetatud sätte hollandikeelses tekstis kasutatakse sõna „töötajad” kohal väljendit „mijnwerkers”, mis erinevalt sõnast „werknemers” hõlmab üksnes füüsilise töö tegijaid ning ei hõlma seega mittefüüsilise töö tegijaid.

Isegi kui eeldada, et mõiste „mijnwerkers” selline tõlgendamine oleks õige, mis näib olevat kaheldav, ei oleks põhikohtuasja kostja argument mingil juhul veenev. Määruse nr 3 B lisa jaotises „Madalmaad” mainitakse alapunktis a ravikindlustust üldiselt ning alapunktis i mäetöölise ravikindlustust. Seega, kui eespool määratletud ravikindlustuse eriskeem ei kuulu alapunkti i alla, peab see kuuluma alapunkti a alla, mida kohaldatakse vahetegemiseta kõikide „töötajate” (*travailleurs; Arbeitskräfte ja Arbeitnehmer; laborator; werknemers*) suhtes asutamislepingu artiklite 48–51 tähenduses, kusjuures need väljendid hõlmavad ka mittefüüsilise töö tegijaid.

Määruse nr 3 B lisa jaotis „Madalmaad” hõlmab seega nii sotsiaalkindlustuse üldisi kui ka eriskeeme, mis pakuvad kindlustust haiguse korral.

2. *Scheidsgerechti teine küsimus*

Oma teises küsimuses, mis on esitatud juhuks, kui esimese küsimuse vastus on jaatav, soovib Scheidsgerecht Euroopa Kohtult teada, kas töötaja ülalpidamisel olnud isikul on „õigus saada määruse nr 3 artiklis 22 nimetatud ja artikli 22 lõike 2 lõpus täpsustatud soodustusi”:

– ka juhul, kui ta elab alaliselt mõne teise liikmesriigi territooriumil, kui see liikmesriik, kus asub asjassepuutuv ravikindlustusasutus;

– ning ka juhul, kui selle asutuse kohaldatavad õigusaktid annavad kõnealusele ülalpidamisel olnud isikule üksnes õiguse „kindlustusele, mis annab õiguse saada haigekassast hüvitist ravi-, ravimi- ja põetamiskulude eest”.

a) Eespool toodud küsimuses nimetatud esimese variandi puhul ilmneb Euroopa Kohtule eelotsuseküsimuste saatmise kontekstist, et Scheidsgerecht soovib tegelikult teada, kas määrusega nr 3 on sotsiaalkindlustusasutusel keelatud keelduda kohaldamast töötaja ülalpidamisel olnud isikule vabatahtlikku ravikindlustusskeemi üksnes seetõttu, et ta elab alaliselt muus liikmesriigis kui see, kus kõnealune asutus asub.

Määruse nr 3 artikli 22 lõiked 2 ja 3 reguleerivad ravikindlustushüvitiste andmist „pensioniõiguslikule isikule”, kellel on õigus ühe või mitme liikmesriigi õigusaktidega ette nähtud pensionile, juhul kui see isik elab alaliselt sellise liikmesriigi territooriumil, kus ei asu ühtki kõnealuse pensioni maksmiseks kohustatud asutust. Need sätted hõlmavad selgelt ka juhtumit, kus pensioniõigusega kaasneb tingimata ka ravikindlustus, täpsemalt juhtumit, kus see on teatud mõttes pensioniskeemi kohustuslik tingimus.

Nimetatud sätted eeldavad loogiliselt, et kõnealust seost ravikindlustusskeemiga ei saa lõpetada seetõttu, et isik asub alaliselt elama väljapoole seda riiki, kus asuvad kõnealuste hüvitiste maksmiseks kohustatud asutused. Lisaks kinnitab eespool toodud eeldust määruse nr 3 artikli 10 lõige 1, mille kohaselt „ühe või mitme liikmesriigi õigusaktide kohaselt maksmisele kuuluvat pensioni... ei tohi vähendada, muuta, peatada, lõpetada või ära võtta seetõttu, et soodustatud isiku alaline elukoht on mõne teise liikmesriigi territooriumil, kui see liikmesriik, kus asub maksmiseks kohustatud asutus”.

Teiselt poolt ei mainita artiklis 22 selgesõnaliselt juhtumit, kus pensioniõigusliku isiku seotus ravikindlustusskeemiga on ette nähtud üksnes vabatahtlikult. Seetõttu on tarvis uurida, kas olenemata nimetatud artiklis mainimatajätmisest kohaldatakse seda siiski ka kõnealusel juhul.

Vastavalt määruse nr 3 artikli 4 lõikele 2 kohaldatakse selle määruse sätteid „palgaliste töötajate või samaväärsete töötajate suhtes, kellele kohaldati ühe või mitme liikmesriigi õigusakte”. Määruses kasutatavatest üldmõistetest nähtub, et määruse kohaldamisalast ei jäeta välja töötajaid või nende ülalpidamisel olnud isikuid, kes on töötanud mitmes liikmesriigis või kes töötavad või on töötanud ühes riigis, kuid elavad või on elanud mõnes teises riigis. Seega kohaldatakse määrust ka juhul, kui teise liikmesriiki on elama asunud mitte töötaja ise, vaid tema ülalpidamisel olnud isik. Selline tõlgendus on kooskõlas

asutamislepingu artiklite 48–51 ning määruse nr 3 mõttega, mille eesmärk on lisaks kitsalt võõrtöötajatele kaitsmisele vältida ka töötajate või nende ülalpidamisel olnud isikute suhtes territoriaalsete sätete kohaldamist sotsiaalkindlustuse vallas.

Lisaks tuleneb määruse nr 3 artikli 9 lõikest 1, et kõnealust määrust kohaldatakse vahetegemiseta „kohustusliku, vabatahtliku või valikulise kindlustuse jätkamise suhtes”. Samuti tuleneb nimetatud määruse artikli 10 lõikest 2 koos selle määruse E lisaga, et kõik juhtumid, kus määruse eesmärgiks on siseriiklikes õigussüsteemides olemasolevate territoriaalsete sätete kehtivuse jätkumine, on määruses selgesõnaliselt sätestatud. Sellest tuleneb, et ka juhul, kui pensioniõigusliku töötaja või tema ülalpidamisel olnud isiku seotus ravikindlustusskeemiga on üksnes vabatahtlik, keelab määrus nr 3 siseriiklikul asutusel kõnealust seotust lõpetada seetõttu, et soodustatud isik asub elama teise riiki, kui see, kus asutus asub.

b) Tõlgendamistaotluses soovitakse veel teada, kas artiklit 22, kus viidatakse üksnes „mitterahalistele hüvitistele”, kohaldatakse ka ravi, ravimite ja põetamise puhul, hüvitades selleks tehtud kulutused.

Määruse nr 3 III jaotise 1. peatükis „Haigus, rasedus ja sünnitus”, mille alla artikkel 22 kuulub, on eraldi nimetatud „mitterahalised hüvitised” ja „rahalised hüvitised”, kuid ei ole määratletud kummagi mõiste sisu. Sellele vaatamata on selge, et „mitterahalised hüvitised” ei välista võimalust, et niisuguste hüvitiste hulka võivad kuuluda kohustatud asutuse poolsed maksed. On loogiline, et kõnealune asutus teeb kõnealused maksed „mitterahaliste hüvitistena” määruse nr 3 artikli 19 lõikes 5 nimetatud juhtudel, nimelt „proteeside” ja „suurte seadeldiste” soetamise puhul. Ka ei tehta kõnealuse III jaotise I peatüki sätetes vahet, kas need maksed tehakse otse asjaomasele isikule või kolmandatele isikutele. Lisaks võimaldab määruse artikkel 18 sellist tõlgendust, et „rahalised hüvitised” on sisuliselt hüvitised, mille eesmärk on hüvitada töötaja haigusest tulenev sissetuleku kaotus. Seega käsitleb see olukorda, mis on siinsest olukorrast sootuks erinev.

Eespool nimetatud asjaoludest tuleneb, et artiklit 22 kohaldatakse ka juhul, kui selliseid hüvitisi, millele Scheidsgerecht viitab, antakse tehtud kulutuste hüvitamise teel.

Kohtukulud

Euroopa Kohtule märkusi esitanud EMÜ komisjoni kohtukulusid ei hüvitata, ning et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus Scheidsgerecht van het Beambtenfonds voor het Mijnbedrijf'is poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

võttes arvesse menetlusdokumente,

kuulanud ära ettekandja-kohtuniku ettekande,

kuulanud ära EMÜ komisjoni ja põhikohtuasja kostja suulised märkused,

kuulanud ära kohtujuristi ettepaneku,

võttes arvesse EMÜ asutamislepingut, eriti selle artikleid 48–51 ja 177,

võttes arvesse protokollil Euroopa Majandusühenduse Kohtu põhikirja kohta, eriti selle artiklit 20,

võttes arvesse EMÜ nõukogu määrust nr 3 võõrtöötajate sotsiaalkindlustuse kohta (Euroopa Ühenduste Teataja, 16. detsember 1958, lk 561 jj), eriti selle artikli 1 punkte b ja e, artikleid 2, 4, 9, 10, 18, 19 ja 22 ning B lisa jaotise „Madalmaad” alapunkte a ja i,

võttes arvesse Euroopa Ühenduste Kohtu kodukorda

EUROOPA KOHUS,

vastates eelotsuseküsimustele, mille Scheidsgerecht van het Beambtenfonds voor het Mijbedrijf esitas talle oma 10. detsembri 1965. aasta määrusega, otsustab:

1. Töötajate ja nende ülalpidamisel olnud isikute ravikindlustust käsitlevad eeskirjad, mille on kehtestanud ja mida haldavad eraõiguslikud asutused, on „täitmisele pööratavad sätted” ning kuuluvad „õigusaktide” hulka määruse nr 3 artikli 1 punkti b ja artikli 4 tähenduses, kui need sätted täiendavad või asendavad sotsiaalkindlustuse üldise või eriskeemi kehtestamist käsitlevaid õigusnorme.

2. EMÜ nõukogu määruse nr 3 B lisa jaotist „Madalmaad” kohaldatakse nii sotsiaalkindlustuse üldistele kui ka eriskeemidele, millega pakutakse ravikindlustust mäetööstuse mittefüüsilise töö tegijatele.

3. Määruse nr 3 kohaselt ei tohi ravikindlustusskeemi haldav asutus keelduda andmast skeemiga, sealhulgas vabatahtliku skeemiga ette nähtud hüvitist töötaja ülalpidamisel olnud isikule, kes on liikmesriigi õigusaktidest tulenevalt pensioniõiguslik, kui kõnealuse keeldumise põhjuseks on asjaolu, et soodustatud isik elab alaliselt mõnes muus liikmesriigis, kui see, kus asub kõnealune asutus.

4. Määruse nr 3 artiklit 22 kohaldatakse ka ravi-, ravimi- ja põetamiskulude katteks antavatele hüvitistele.

5. Kohtukulude jaotuse selles kohtuasjas otsustab Scheidsgerecht van het Beambtenfonds voor het Mijbedrijf.

Donner

Trabucchi

Lecourt

Monaco

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 30. juunil 1966 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

A. Van Houtte

Ch. L. Hammes